

**СТАВОВИ ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА**  
**О СПОРНИМ ПРАВНИМ ПИТАЊИМА**  
**У ПРАКТИЧНОЈ ПРИМЕНИ ЗАКОНА О ОДУЗИМАЊУ ИМОВИНЕ**  
**ПРОИСТЕКЛЕ ИЗ КРИВИЧНОГ ДЕЛА**

заузети на седници Кривичног одељења 03.02.2020. године

**1. Питање:**

Какву ће одлуку по захтеву за привремено одузимање имовине донети првостепени суд уколико јавни тужилац у захтеву не наведе вредност имовине проистекле из кривичног дела чије привремено одузимање тражи?

**Одговор:**

Иако закон у одредби члана 23. став 2. не обавезује јавног тужиоца да у захтеву за привремено одузимање имовине наведе вредност имовине чије одузимање тражи, навођење овог податка је неопходно јер према одредби члана 26. став 1. Закона, судска одлука - решење о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела, мора садржавати тај податак. Један од услова за усвајање захтева за привремено одузимање имовине јесте да вредност имовине криминалног порекла чије се одузимање тражи, прелази износ од 1.500.000,00 (милион петстотина хиљада) динара (члан 25. став 2. тачка 3). С`тога, уколико захтев тужиоца не садржи вредност имовине чије се одузимање тражи, суд такав захтев мора одбити јер није испуњен један од услова за привремено одузимање имовине (члан 25. став 3).

**2. Питање:**

Могу ли се приликом доношења одлуке о захтеву за привремено одузимање имовине ценити наводи одговора власника на захтев и докази приложени уз одговор, који су суду достављени након истека рока од 15 дана или не могу?

**Одговор:**

Пошто се ради о инструктивном року, нема никакве сметње да суд цени наводе одговора власника на захтев за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела све до доношења одлуке о захтеву, дакле и оне достављене након протеча законом прописаног рока, уколико одлуку о захтеву суд није донео одмах након истека тог рока.

**3. Питање:**

Може ли првостепени суд у поступку привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела прибављати доказе по службеној дужности или тражити од странака да му доставе додатне доказе?

**Одговор:**

Теоретски, то је могуће сходном применом члана 15. став 4. ЗКП а практично, прибављање додатних доказа у овој фази поступка под условима из члана 15. став 4. ЗКП имало би смисла само у ситуацији када је пре подношења захтева за привремено одузимање имовине суду, наредбом јавног тужиоца (члан 24) забрањено располагање имовином односно привремено одузета покретна имовина чије се одузимање тражи, тј. када је та одлука извршена, јер је тиме отклоњена опасност од осујећења одузимања имовине од стране власника пре одлуке суда. Наравно, прибављање додатних доказа може се односити само на писане доказе а не и на оне који захтевају контрадикторност у извођењу, као што је на пример саслушање сведока и сл.

**4. Питање:**

Који ниво сумње да је имовина власника проистекла из кривичног дела је потребан за доношење решења суда о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела?

**Одговор:**

За доношење наведеног решења потребно је доказати постојање **основане сумње** у криминално порекло имовине тј. основане сумње да је имовина чије се одузимање тражи, проистекла из кривичног дела. Наиме, закон је по овом питању противречан, па тако за подношење захтева тужиоца за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела потребно је постојање **основане сумње** да имовина проистиче из кривичног дела (члан 23. став 2. Закона), за доношење решења суда о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела, да постоје **основи сумње** да је имовина власника проистекла из кривичног дела (члан 25. став 2. тачка 2), а које решење мора да садржи околности из којих произилази **основана сумња** у криминално порекло имовине (члан 26. став 1. Закона), док је за усвајање жалбе власника и укидање мере привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела од стране другостепеног суда, потребно да нема довољно доказа о постојању **основа сумње** (члан 32. став 3. тачка 2) да привремено одузета имовина проистиче из кривичног дела. По налажењу Врховног касационог суда за подношење захтева тужиоца за привремено одузимање имовине не може бити као услов, одређен виши стандард сумње у криминално порекло имовине од онога који је потребан за доношење судске одлуке, због чега је за усвајање захтева тужиоца за привремено одузимање имовине потребно доказати постојање **основане сумње** да имовина чије се одузимање тражи, проистиче из кривичног дела.

**5. Питање:**

Који су стандарди доказивања у поступку привременог и трајног одузимања имовине?

**Одговор:**

Код **привременог одузимања** имовине проистекле из кривичног дела доказује се:

– извршење кривичног дела из члана 2. Закона до нивоа **основа сумње**;

- криминално порекло имовине (да имовина чије се одузимање тражи проистиче из кривичног дела), до нивоа **основане сумње**, стандардом претежности доказа односно претежности вероватноћа;

- вредност имовине чије се одузимање тражи у износу преко 1.500.000,00 динара, са **потпуном извесношћу**;

- потреба за привременим одузимањем такве имовине, стандардом **вероватноће** да ће касније одузимање имовине бити отежано или онемогућено.

Код **трајног одузимања** имовине доказни стандарди у погледу сваког сегмента доказивања су виши, па се тако постојање правноснажне осуде за неко од кривичних дела из члана 2. Закона и постојање имовине чије се одузимање тражи у вредности већој од 1.500.000,00 (милион петстотина хиљада) динара као и законити приходи власника, доказују стандардом **потпуне извесности**. Истим доказним стандардом доказује се да се ради о имовини коју је правни следбеник наследио ако је захтев за привремено одузимање имовине усмерен према њему као и да је имовина пренета на тереће лице без накнаде или уз накнаду која очигледно не одговара стварној вредности у циљу осујећења одузимања имовине, ако је захтев усмерен према власнику - трећем лицу. **Криминално порекло имовине** тј. да имовина проистиче из кривичног дела доказује се стандардом **претежности доказа** односно **претежности вероватноћа**.

## 6. Питање:

Може ли суд у другостепеном поступку одлучујући о жалби против првостепеног решења о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела, изводити доказе по службеној дужности?

## Одговор:

Према сходној примени ЗКП и то према одредби члана 15. став 4. ЗКП, суд може дати налог странци, дакле јавном тужиоцу и власнику да предложи допунске доказе или изузетно одредити да се такви докази изведу, ако оцени да су изведени

докази противречни или нејасни и да је то неопходно да се предмет доказивања свестрано расправи. То би значило да у другостепеном поступку, крећући се у границама жалбе, другостепени суд под наведеним условима може изводити доказе по службеној дужности. Ово поготово имајући у виду да другостепени поступак код привременог одузимања имовине не представља класични другостепени поступак већ извесну комбинацију првостепеног и другостепеног поступка, будући да другостепени суд осим испитивања првостепене одлуке донете искључиво на основу писане документације, непосредно у контрадикторном поступку изводи доказе, што је карактеристика првостепеног кривичног поступка. С`тога, ако су у жалби предложени докази по оцени суда противречни или нејасни због чега је неопходно извођење додатних доказа да би се предмет доказивања свестрано распрвио, другостепени суд може извести и доказе по службеној дужности, крећући се при томе у границама жалбе.

#### **7. Питање:**

По којим правилима сходне примене ЗКП се одржава рочиште пред другостепеним судом у поступку привременог одузимања имовине проистекле из кривичног дела?

#### **Одговор:**

Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела нису прописана процесна правила за поступање суда на рочишту за привремено одузимање имовине, што значи да се сходно примењују одредбе ЗКП. Како одузимање имовине проистекле из кривичног дела у ширем смислу представља одређени вид одузимања имовинске користи, то се на жалбени поступак тј. рочиште за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела сходно може применити одредба члана 542. ЗКП којом је прописано да се у погледу жалбе против одлуке о одузимању имовинске користи има сходно применити одредба члана 449. ЗКП а том одредбом регулисан је претрес пред другостепеним судом. **Дакле, на одржавање рочишта за привремено одузимање имовине проистекле**

из кривичног дела сходно се примењују одредбе ЗКП о претресу пред другостепеним судом и то само у мери која је у складу с`правном природом и правилима поступка за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела.

#### **8. Питање:**

По којим процесним правилима се саслушава власник - **правни следбеник** и **треће лице**, на рочишту пред другостепеним судом?

#### **Одговор:**

По Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела ова лица представљају странке у поступку (члан 4. став 1. у вези члана 3. тачка 4) а у Законику о кривичном поступку нема процесних правила о саслушању такве странке. Таква лица нису окривљени ни оштећени већ су странке као што су у парничном поступку тужилац и тужени, због чега би најправичније било да се они саслушавају по правилима о саслушању странака у парничном поступку, за шта не постоји упориште у закону, јер закон не упућује на сходну примену ЗПП већ ЗКП. Једино што у овој ситуацији остаје јесу правила о саслушању сведока у кривичном поступку, иако би се у том случају радило о специфичном сведоку тзв. „сведоку у сопственој ствари“. С`тога би у таквом случају посебан нагласак морао бити на упозорењу ових сведока у смислу члана 95. став 2. ЗКП.

#### **9. Питање:**

Да ли је дозвољено понављање поступка окончаног правноснажним решењем о привременом одузимању имовине или није?

**Одговор:**

Питање права на подношење ванредних правних лекова није регулисано Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, због чега се исто решава сходном применом ЗКП (члан 4. Закона).

Понављање поступка окончаног правноснажним решењем о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела, није дозвољено јер је у питању одлука о привременој мери обезбеђења трајног одузимања имовине, дакле одлука којом се коначно не одлучује о главној ствари поступка тј. о коначном - трајном одузимању имовине проистекле из кривичног дела. Како Закоником о кривичном поступку није прописана могућност понављања поступка окончаног правноснажном одлуком о привременој мери обезбеђења (што би у кривичном поступку одговарало одлуци о привременој мери обезбеђења одузимања имовинске користи из члана 540. ЗКП) то против такве одлуке суда није дозвољено понављање поступка.

**10. Питање:**

Да ли су странке у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела и то власник - **правни следбеник** и власник - **треће лице** овлашћени на подношење предлога за понављање поступка окончаног правноснажном одлуком о **трајном** одузимању имовине или нису?

**Одговор:**

Према одредби члана 471. ЗКП, захтев за понављање кривичног поступка могу поднети странке и бранилац, а после смрти окривљеног ... јавни тужилац и лица наведена у члану 433. став 2. ЗКП. У кривичном поступку странке су окривљени и јавни тужилац односно приватни тужилац и оштећени као тужилац док су у поступку за одузимање имовине проистекле из кривичног дела странке - власник (без обзира да ли је изворни или изведени) и јавни тужилац. Језичким тумачењем ових норми може се закључити да пошто су по Законнику о кривичном

поступку на изјављивање овог правног лека овлашћене странке, а што је у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела и изведени власник (правни следбеник и треће лице), то сходном применом одредбе члана 471. став 1. ЗКП, захтев за понављање поступка окончаног правноснажним решењем о трајном одузимању имовине проистекле из кривичног дела од правног следбеника и трећег лица, могу поднети и та лица.

#### **11. Питање:**

По којим правилима се надокнађују трошкови поступка одузимања имовине проистекле из кривичног дела када је правноснажном одлуком суда одбијен захтев јавног тужиоца за трајно одузимање имовине од власника - **правног следбеника** или **трећег лица**?

#### **Одговор:**

У овој ситуацији проблем настаје због тога што су странке у поступку за одузимање имовине проистекле из кривичног дела и ови власници али они када се сходно примени ЗКП немају статус ни окривљеног ни оштећеног а свакако имају право на накнаду трошкова поступка. С тога је питање са којим од наведених лица у кривичном поступку се требају изједначити када се одлучује о трошковима у поступку одузимања имовине проистекле из кривичног дела. По налажењу Врховног касационог суда морају се изједначити са окривљеним.

#### **12. Питање:**

Може ли се пресудом донетом на основу прихваћеног споразума о признању кривичног дела (члан 314. став 2. тачка 3) од окривљеног одузети имовина пренета на власника - **треће лице** или не може?

#### **Одговор:**

Одредбом члана 314. став 2. тачка 3. ЗКП прописано је да споразум о признању кривичног дела може садржати и споразум у погледу имовине

проистекле из кривичног дела која ће бити одузета од окривљеног. Према Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, имовином окривљеног се сматра и имовина коју је он пренео на треће лице без накнаде или уз накнаду која не одговара стварној вредности имовине а у циљу осујећења одузимања. По налажењу Врховног касационог суда, чак и у ситуацији да окривљени у споразуму призна извршење кривичног дела из члана 2. Закона као и чињеницу да је имовину стечену извршењем кривичног дела пренео на треће лице под наведеним условима, пресудом донетом на основу таквог споразума не би се могла одузети имовина у власништву трећег лица. Ово с`тога што треће лице не може учествовати у споразумевању између окривљеног и јавног тужиоца нити се жалити против пресуде тј. нема могућности да у том поступку доказује да се ради о његовој законитој имовини.

Због тога, пресудом донетом на основу прихваћеног споразума о признању кривичног дела може се одузети само имовина која је у власништву окривљеног али не и имовина која је у власништву трећег лица. У односу на то лице имовина се одузима у поступку спроведеном по Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела у коме тужилац доказује да се уствари ради о имовини окривљеног која је пренета на треће лице без накнаде или уз накнаду која не одговара стварној вредности имовине а у циљу осујећења одузимања а треће лице доказује супротно тј. да је законити власник имовине чије се одузимање тражи.

Београд, 11.10.2021. године

**Приредила**  
**судија**  
**Невенка Важић**